

Old Sillevold

heemkundige vereniging

voor jaar 2005

ISSN: 1569-1365

Bestuur:

Eric Kunst: Voorzitter
André Tangelder: Secretaris
Anja Arendsen: Penningmeester
Bernard Dorrestijn
Leo Helmink
Theo Koolenbrander
Annie Raben

Secretariaat:

André Tangelder, Prins Willem Alexanderstraat 5
7064 GH Silvolde tel. 0315-32 75 90
email: secretaris@oldsillevold.nl

Penningmeester:

Anja Arendsen, Ulftseweg 30, 7064 BD Silvolde
email: penningmeester@oldsillevold.nl

bankrekening: 3591.84.375 Rabobank Silvolde
Girorekening: 7623162
t.n.v. Penningmeester Old Sillevold

Redactie-adres:

Ben Harbers, Thorbeckestraat 11, 7064 HC Silvolde
Email: ben.harbers@tele2.nl

Lidmaatschap: contributie bedraagt € 13,50 per jaar

INTERNET: <http://www.oldsillevold.nl>

Jaargang 8, nummer 14

Voorwoord

Er zullen weinig mensen zijn, die niet weten dat 60 jaar geleden ons land werd bevrijd. Maandenlang horen we er over op de radio en t.v. of lezen in diverse bladen persoonlijke ervaringen over de bevrijding. Verhalen die getuigen van opofferingsgezindheid en moed, van spanningen en emoties, van plezier- ondanks de benarde tijd- en verdriet.

In dit nummer leest U er ook over.

Zoals in het vorige nummer is aangekondigd, volgt nu het tweede en laatste deel van het dagboek Silvolde 1944- 1945.

In het leven van Harry Starink heeft de oorlog ook een belangrijke rol gespeeld. Bernard Dorrestijn schrijft er in dit blad over.

Aan zijn hand maken we nu op papier- later in dit jaar in werkelijkheid- een wandeling langs Silvoldse begraafplaatsen.

Ook nu weer veel leesplezier.

De redactie.

Hendrikus Gerhardus Antonius Starink 1910-2005 door Bernard Dorrestijn

Op 2 januari van dit jaar ontviel ons een zeer meelevend lid - tevens oudste lid - de heer Harry Starink.

Hendrikus Gerhardus Anthonius Starink werd op 9 april 1910 te Drempt, gemeente Hummelo en Keppel, geboren. Harry is de oudste van de zeven kinderen in het gezin van Hendrikus Bernardus Starink en Everdina Maria Jansen. Op 17 november 1921 verhuist de familie Starink naar het naburige Doesburg. Vader Starink staat in Doesburg als pensionhouder en petroleumventer te boek.

Harry mag naar het vervolgonderwijs. Hij kan heel goed met de pen over weg; een beroep in de administratieve sfeer past helemaal bij hem. Na een aanlooptijd in Winterswijk volgt 1 januari 1939 zijn benoeming als ambtenaar Sociale Zaken bij de gemeente Wisch. Op 7 januari 1937 is het feest in Nederland: Prins Bernhard van Lippe Biesterveld en Prinses Juliana van Oranje-Nassau treden op die dag in het huwelijk! Maar ook in Silvolde-Wisch is het feest, want op die dag geven ook Harry Starink en Wily Gerritzen elkaar het jawoord op het gemeentehuis te Varsseveld en in de St. Mauritiuskerk te Silvolde. Echt iets voor Harry Starink om het zo uit te kienen. Beide huwelijken mogen vele jubilea beleven en even zoveel keren feliciteren de bruidsparen elkaar op die dagen. Met duidelijk onverholen trots vertelt Harry dan aan iedereen die het maar horen wil: 'Ik heb Bernhard ook nog aan de telefoon gehad!'

Gezien Harry's vele verdiensten voor de Wischse en Silvolde gemeenschap gunden we hem dat plezier van de telefoontjes van Prins Bernhard van harte. Want Harry heeft zich altijd met hart en ziel voor het wel en wee van de bevolking van Silvolde en Wisch ingezet. Harry en Willy gaan in Silvolde wonen; Harry wordt een echte Silvoldenaar.

De jaren 1940-1945 vormen een verhaal apart. Reeds anderhalf jaar na Harry's indiensttreding op het gemeentehuis negeerde Adolf Hitler onze grenzen en raakten we in zijn klauwen verstrikt en verward. De gemeenteraden werden naar huis gestuurd, maar de burgemeesters, secretarissen en verder personeel mochten/moesten op hun post blijven. Dat bracht hen allen in een heel moeilijk parket. Enerzijds moesten ze de bevelen van de bezetter uitvoeren, anderzijds konden ze vaak nog veel goeds voor de bevolking doen. Het dagelijkse dilemma was: het geweten volgen of gevangenneming en het concentratiekamp...

Burgemeester J.J.G. Boot belastte Harry Starink al vrij snel met allerlei distributietaken en de organisatie van de vele inkwartierings- en evacuatieaangelegenheden te Silvolde. Ik moge hier verwijzen naar Harry's

verslag van dit alles in 'Old Sillevold' van voorjaar 2004.

Harry Starink is een duizendpoot; in bijna alle Silvoldse verenigingen vervulde hij wel een bestuursfunctie, meestal die van secretaris. We noemen het Wit-Gele Kruis, de St. Vincentiusvereniging, de Katholieke Ouderen Bond en Silvolds Belang, maar hiermee zijn we nog niet halverwege de lijst. Als bestuurslid van Silvolds Belang riep hij het gemeentebestuur regelmatig ter verantwoording... Kennelijk kon hij zich dat veroorloven!

En natuurlijk was Harry in z'n goede jaren ook hopman bij de Verkenners. Na een drukke dag legde hij zich 's avonds in z'n tent ter ruste..., maar de andere morgen ontwaakte hij in de open lucht... Hadden die snaken de tent boven z'n hoofd afgebroken...

Harry Starink had ook gevoel voor historie. Menige keer verscheen hij in het gemeentearchief te Varsseveld om het archief van de een of andere - nog bestaande of opgeheven - vereniging in bewaring te geven. Zo leg je bij stukjes en beetjes de geschiedenis van dorp en gemeente vast!

Bij z'n afscheid uit de actieve dienst bij de gemeente op 9 april 1975 werd hem het erelidmaatschap in goud van de orde van Oranje-Nassau verleend en Silvolds Belang eerde hem met de aanbidding van het erelidmaatschap. En meer recentelijk plantte de KBO een Starinkboom bij Zorgcentrum De Schuijlenburch!

Op 18 februari 1997 werd Old Sillevold opgericht. Harry Starink was toen 86 jaar. De meeste Silvoldenaren van die leeftijd dachten/zeiden: laat ik dat maar aan de jongeren overlaten! Niet also onze Harry Starink; hij werd actief lid en trouw bezoeker van de bijeenkomsten! Op z'n oude dag wist Harry ook nog te bereiken dat de Paasberglaan auto- en bromfietsvrij werd gemaakt en dat het pleintje bij de aanleunwoningen bij De Schuylenburgh de naam 'Beerninkplein' kreeg, dit als herinnering aan de stoelenmaker en zondagsschoolleider Lammert Beernink die hier een groot deel van z'n leven woonde en werkte.

Lammert Beernink en Harry Starink hebben veel voor Silvolde betekend!

Dagboek Silvolde 1944-1945 (vervolg) **door G.Th.H.Harmelink**

Zondag 25 februari: Tamelijk goed weer, wel winderig en om vier uur regen. Verder niets.

Maandag 26 februari: Zeer veel wind, maar droog. Enkele vliegtuigen, wel veel vervoer naar Duitsland. Boland hier geweest in de tuin.

Dinsdag 27 februari: Mistig weer. Boland hier geweest. Malingkroth hier.

Woensdag 28 februari: Verjaardag dokter Ris. Bewolkte lucht. Veel jagers en afweer. Uit Westendorp aardappelen gehaald. Cor Post met Malenkroth vertrokken. Boland weer gewerkt, ook de wc put.

Donderdag 1 maart: 's Morgens echt regenachtig en in de namiddag iets beter. Schoorsteenbrand gehad, deze schoongemaakt. Boland in de tuin.

Vrijdag 2 maart. Koud en sneeuwbuien, tussenbeide droog en zonnig. Kalm met vliegtuigen. Drama in Varsseveld.

Zaterdag 3 maart: Koude dag met sneeuwbuien. Kalm in de lucht met vliegtuigen, ook 's avonds erg stil.

Zondag 4 maart: Tot vier uur 's middags echt triest en regenachtig. 's Morgens doopbediening. 's Middags enkele honderden uit verschillende steden (razzia's) hier aangekomen en ondergebracht in de R.K. school. Uitgehongerd liepen ze langs de straat. Veel vervoer naar Duitsland.

Maandag 5 maart: Afgelopen nacht geen vervoer naar Duitsland. Tot vier uur buiig. Ook overdag veel vervoer naar Duitsland. Geen stroom.

Dinsdag 6 maart: Geen stroom. In de voormiddag regen, later weer wat opgeklaard. Het Jeugdgebouw weer ontruimd door de Duitsers.

Maandag 12 maart: Sombere dag. Opnieuw geen stroom. Zeer veel vervoer op de weg van tanks naar Holland. Opnieuw melden. Weinig vliegtuigen.

Dinsdag 13 maart: Geen stroom. 's Morgens betrokken, 's middags mooi weer. Veel bommenwerpers en veel vervoer heen en weer. Opnieuw melden 16-60 jaar voor graafwerk. Het leger in de R.K. school vertrokken naar Gendringen.

Woensdag 14 maart: Zeer mooi lenteweer.

Fietsenvordering door de politie van de Ortscommandant. Op Slavendorp bommen gevallen. Slaapkamer schoon gemaakt. Geen stroom.

Donderdag 15 maart: Voormiddags koud en erg mistig, 's middags helder weer. Veel militairen onder de boeren, met plaatsing van geschut. Veel drukte op de weg.

Vijftig boeren moeten rijden naar onbekende bestemming. Geen stroom.

Vrijdag 16 maart: Geen stroom. Afgelopen nacht doorlopend artillerievuur. Militairen vertrekken, ook boven luitenant Patzers. Tamelijk goed weer. Veel heen en weer getrek. Deze week een noodweek!

Zondag 18 maart: Den gehelen dag geen stroom en geen water. Mijnheer Straatman uit Velp hier. Tot twee uur 's middags koud en mistig, daarna klaart het op. Weer veel vliegtuigen en veel vervoer op de weg. Het Jeugdgebouw weer ontruimd.

Maandag 19 maart: Geen stroom. Zeer heldere dag.

Wonderlijk bedaard deze morgen! Het kasteel

Schuijlenburg door Jabo's aangevallen. Totaal uitgebrand. Een blindganger van 60 (of 600) pond om elf uur ontploft. Bij de aanval was ikzelf in de tuin tegen acht uur. Vele etalages sneuvelden, in 't dorp een en al ravage. In de kamer ook veel barsten. Een granaat bij het huis van Vonk. Artillerie 's avonds al in Silvolde. Begin van brand in R.K. school.

Dinsdag 20 maart: Koud, maar helder weer. Geen stroom.

Woensdag 21 maart: Geen stroom. Helder en zonnig weer. Veel vliegtuigen en bommenwerpers. Zelf naar dokter Van Haaften. Bommen gevallen in Doetinchem, Varsseveld en bij Lucassen in Varsselder. Ramp Doetinchem, onbekend aantal doden en gewonden. Ned. Herv. kerk getroffen en uitgebrand.

Donderdag 22 maart: Geen stroom. Helder en zonnig weer. Wat rustiger in de lucht met bommenwerpers. 's Avonds naar 't kasteel Schuijlenburg. Geweldig gezicht, vooral met de grote bomen!

Vrijdag 23 maart: Geen stroom. Zeldzaam mooi weer.

Johan voor 't eerst schansen in Oosseld. Geweldig veel vliegtuigen en bommenwerpers. Om half zes steeds

heviger aanvallen van Jabo's. De gehele nacht in de kelder geslapen.

In Gendringen vader Vossers door granaat van een vliegtuig getroffen en gedood.

Zaterdag 24 maart: Geen stroom. Zonnige dag. Veel artillerievuur en Jabo's in de lucht. Boerderij Verheijen in de Kroezenhoek afgebrand. Man en vrouw gedood. Zeer onrustige dag. Naar Breedenbroek geweest om brood en melk te halen, doorlopend in eenmangaten of achter een boom, uren onderweg!

Zondag 25 maart: Palmzondag, geen kerkdienst wegens het oorlogsrumoer, tien personen waren er. Helder en zonnig weer. Van zaterdag op zondag zeer veel vervoer heen en weer. Het liep vast op de weg naar Anholt, wegens de geallieerden. Geweldig veel Jabo's en telkens luchtalarm. Op de Openbare school bommen geworpen. Hoofd van de school, meester Siebelink, getroffen, één der benen afgerukt. Na twee uur overleden aan de gevolgen.

Maandag 26 maart: 's Morgens eerst donker en betrokken lucht, later weer mooi weer en zonnig.

Om acht uur 's morgens vader Vossers naar 't graf gebracht onder veel rumoer van vliegtuigen. Zeer weinig mensen aanwezig, veel gevaar ook! 's Middags wat rustiger. Johan torenwacht van 4-8 uur.

Dinsdag 27 maart: Geheimzinnig stille dag. Geen vliegtuigen of artillerievuur. Bij ds. van Selms fietsen gevorderd. In de kamer houten schot met klein raam geplaatst. In de kelder geslapen.

Woensdag 28 maart: Geweldig artillerievuur en granaatinslag. Emmerik gevallen. Des avonds avontuur met Duitsers bij vertrek van O.P.-arbeiders. Mijn vrouw buitengewoon rustig onder de dreiging van revolvers.

Donderdag 29 maart: Vannacht erg rustig. Deze dag mistig en regenachtig. Kelderluis verbeterd door mijnh. Straatman, die hier was en geholpen heeft. Tegen de avond weer rumoeriger.

Vrijdag 30 maart: Goede Vrijdag. 's Morgens om tien uur kerkdienst, tevens bediening Heilig Avondmaal, 22 Avondmaalgangers. Na de dienst in de kerk naar het Klooster waar op twee zalen het H.A. werd verstrekt aan zeer ernstig zieken, vijf en vier personen. Onder

granaatvuur naar huis. Johan weer torenwacht. Enkele kogels door 't huis.'s Morgens regen en 's middags opklaring. Van 3-6 wat benauwd door gevechten op straat... Om kwart over zes de eerste patrouilles der geallieerden, daarna tanks op de weg... Zaterdag 31 maart: Stille Zaterdag. Afgelopen nacht een en al vuur. Dag van geweld, door de totale oorlog! Tot zes keer over het glaswerk van de etalage opgeruimd. Grote ravage in huis en in het dorp, overal glasscherven en kapotte gevels. Ook enkele doden, o.a. Johan Heersink. Afgelopen nacht veel artillerievuur. Het Tweede Engelse en Canadese leger komen met gemotoriseerde afdelingen door Silvolde. Geweldig en imposant gezicht!

Zondag 1 april: Eerste Paasdag. 's Morgens geen kerkdienst. In de kerk was geen ruit meer heel gebleven. Toen ik de kerkdeur open maakte, vloog me een kip angstig in mijn gezicht. Ook 's middags geweldig veel vervoer op de weg van tanks en kanonnen. Steeds maar door, en in de nacht werd 't nog erger.

Op deze dag werden verschillende N.S.B.-ers opgespoord en vastgezet in het Jeugdgebouw. Enkele meisjes is hier het haar afgeknipt en daarna moesten ze op het Marktpllein het Wilhelmus zingen... Hoe ons Volkslied al misbruikt wordt!

Maandag 2 april: Tweede Paasdag. Veel drukte en een stormloop om vlaggen, strikjes en sjerpen. Bar druk op de straat. Een schouwspel nooit gezien! Voor 't eerst weer boven geslapen. Ook van zondag op maandag veel tanks over de weg, elke seconde bijna een tank. Van zaterdag op zondag nog even gevochten in Silvolde in de buurt van Bongers en Gemmink. Helaas was er op Goede Vrijdag, Stille Zaterdag en de Eerste en Tweede Paasdag een zeer sterke wind die de branden die overal ontstonden, aanwakkerde. Eerste en Tweede Paasdag ook regen.

Dinsdag 3 april: Regendag, 's avonds onweer. Geweldig druk op de weg.

Woensdag 4 april: 's Morgens regen, 's middags droog. Geweldig druk op de weg en ook veel vliegtuigen. Veel verkoop van oranje sjaals. Radio's terug.

Donderdag 5 april: Regenachtige dag met onweer. Veel vervoer op de weg.

Vrijdag 6 april: Regenachtig. Iets kalmer met vervoer. Voor 't eerst weer water. Naar Colenbrander en ds. Wielemaker. Lampen voor de kerk.

Zaterdag 7 april: Mooi zomerweer. Veel vervoer heen en weer. Voor 't eerst weer de winkel open, erg druk. Veel verkoop crêpepapier, sjaals en lint.

Zondag 8 april: Mooi weer, wel koud. Kemper uit Dinxperlo hier geweest. Kerkdiensten om tien en drie uur, beide beurten zeer druk bezocht, flinke collecte! Opnieuw geweldige drukte op de weg met tanks, kanonnen

Maandag 9 april: Afgelopen nacht vreselijk druk op de weg met tanks enz., ook overdag veel vervoer van tanks, kanonnen en ander materiaal.

Dinsdag 10 april: Mooi weer. Veel vervoer van tanks enz. Geweldig veel bommenwerpers naar Duitsland, 600 telden we er in een half uur.

Woensdag 11 april: Zeldzaam mooi weer. Kalm op de weg en ook in de lucht. Dokter Van Haaften betaald. In de tuin gewerkt.

Vrijdag 13 april: Zeer mooi weer. Rustig op de weg.

Zondag 15 april: Donker weer. 's Middags naar 't kasteel Schuijlenburg. 's Morgens een overvolle kerkdienst. Kalm op de weg.

Maandag 16 april: Zeldzaam mooi weer, warme dag. Weer drukker op de weg, o.a. zware kanonnen enz.

Dinsdag 17 april: Zeer warme zomerse dag. Om drie uur rouwdienst in de kerk voor G. Vossers.

De kansel eenvoudig gedrapeerd. Bloemstuk van de kerkenraad, zelf gemaakt.

Woensdag 18 april: Twaalf kisten uit de schuilkelder gehaald, waarvan zes uitgepakt.

Donderdag 19 april: Mooi weer, wel meer wind. Boter, vet en eieren van de N.B.S. (Binnenlandse Strijdkrachten) ontvangen. Johan Bruins hier.

Vrijdag 20 april: Zeer mooi en droog weer. Druk vervoer van groot materiaal. Johanna en Truida Heideman hier op bezoek. Koperen kroon consistorie opgeknapt.

Zaterdag 21 april: Koud en regenachtig weer.

Zondag 22 april: Regenachtig, 's middags wat beter.

Om half elf bevestiging van nieuwe leden der gemeente, o.a. Vreman en Sloetjes.

Zondag 29 april: Regenachtig en koud weer.

De kerkdienst van half elf zeer druk. Johan naar Eibergen en Doetinchem.

Maandag 30 april: Meester Postel hier. Erg koud.

Woensdag 2 mei: Hagelbuien.

Vrijdag 4 mei: Guur en koud weer. Bekendmaking van de Capitulatie van Duitsland, ook in Nederland!

Zaterdag 5 mei: Optocht der kinderen door het dorp. Kerk door mij versierd. Op deze dag heel Silvolde in vlaggetooi. 's Avonds om acht uur sprak de Koningin.

Zondag 6 mei: Regenachtig en winderig. Doopdienst in de kerk om half elf, zeer druk, veel giften met de deurcollecte. Tommy in het Jeugdgebouw.

Maandag 7 mei: Mooi zonnig weer. Johan naar Zevenaar. Zelf voor 't eerst naar De Heurne en Dinxperlo... Zeer trieste aanblik! 's Avonds burgemeester Boot ingehaald.

Dinsdag 8 mei: Mooi weer. 's Avonds Ulft in feeststemming en vuurwerk. 's Nachts van elf tot twaalf uur geweldige munitieontploffing in de R.K.school te Ulft II, door onvoorzichtigheid.

Donderdag 10 mei: Hemelvaartsdag. Zeldzaam mooi weer. Drukke kerkdienst.

Vrijdag 11 mei: Zeer mooie, warme dag. Bom ontploft te Gendringen, waarbij twee doden zijn te betreuren.

Zondag 13 mei: Zeer warm weer, te warm: onder de lindeboom. Met mijn vrouw en Gerrit Mullis naar Ulft II geweest.

Dinsdag 15 mei: Kelder schoon gemaakt.

Woensdag 16 mei: Verjaardag H. Overgoor. Mijn broer hier geweest.

Donderdag 17 mei: Kist met porselein van Anna en Mina uit de grond.

Zondag 27 mei: Twee keer kerk, collecte voor het Klokkenfonds: f 900,--.

Zondag 3 juni: 's Morgens om half elf kerkdienst. 's Namiddags naar Kemper, Breedenbroek. Zilveren feest. Den gehelen dag droog en goed weer.

Dinsdag 5 juni: Droog weer, bijna de hele dag in de tuin gewerkt. Johan Heideman hier geweest met een lap stof voor Johan, kosten f 300,--.

De begraafplaatsen aan de Silvoldseweg, Terborg door Bernard Dorrestijn

Het bestuur heeft als zomeractiviteit 2005 aan een wandeling naar en over de begraafplaatsen aan de Silvoldseweg, Terborg, gedacht. Vandaar op deze plaats een korte beschrijving van deze begraafplaatsen.

A. De Israëlitische Begraafplaats bij de villa Silvoldseweg 17, Terborg

Eeuwenlang werd op de kerkhoven rondom de kerken begraven. Dat is dan ook de reden dat we onze begraafplaatsen meestal nog 'kerkhof' noemen. Te Silvolde bevond de kerkhof zich rondom de oude Mauritiuskerk, te Terborg rondom de oude St. Joriskerk. De weinige Joodse inwoners vormden een zeer aparte bevolkingsgroep. Waarschijnlijk wilden ze hun doden niet bij de kerken begraven, misschien werd het hun ook niet toegestaan. In ieder geval bevinden hun begraafplaatsen zich altijd buiten de (oude) steden en dorpen. De Israëlitische Begraafplaats van Varsseveld ligt zelfs ongeveer halverwege De Radstake.

De oudste Israëlitische Begraafplaats in onze omgeving bevindt zich in het park van de villa Silvoldseweg 17, Terborg. Deze dodenakker is waarschijnlijk al meer dan drie eeuwen oud. Het terrein was eigendom van het Huis Wisch. Kennelijk hebben de achtereenvolgende heren van Wisch de Joodse inwoners van de heerlijkheid toegestaan op deze plek hun overledenen te begraven.

De begraafplaats is op de helling van een heuveltje (rivierduin) gelegen. Misschien heeft het terrein ooit wel één geheel met de Paasberg gevormd.

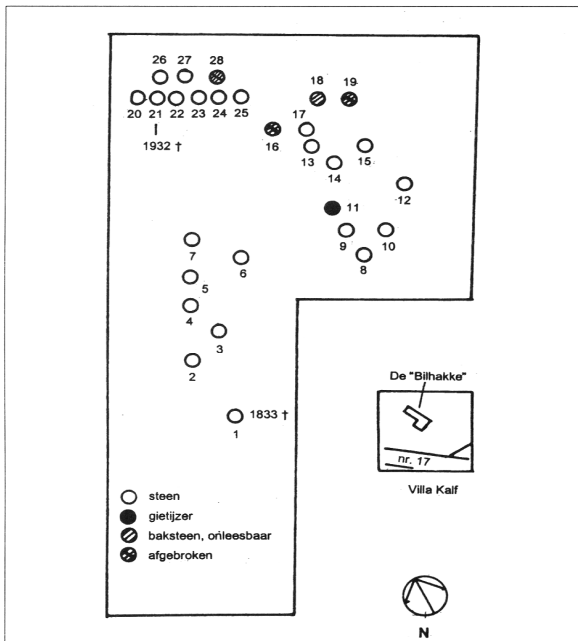
In het 'Charthe- und Mahsbuch von de Hoogheit Wisch' van 1723 maakt landmeter Johann Ludwig Eck bij het in kaart brengen van de bezittingen van het Huis Wisch al melding van de 'Judenberg of Bilhakke' nabij Terborg. De vorm van het terrein had wel wat van een bijl; misschien de verklaring van de naam Bilhakke?

Het valt te veronderstellen dat er in de loop der eeuwen meer dan honderd begravingen hebben plaatsgevonden. Waarschijnlijk hebben lang niet alle

graven een degelijk grafteken gekregen. Thans treffen we er nog 28 aan, waarvan één van gietijzer. De (Joodse en Nederlandse) teksten zijn recentelijk allemaal gefotografeerd, vertaald en op schrift gesteld.

We lezen de namen:

1. Izaak Michael Gans; 2. Henrietta Heijman; 3. Rachel ben Ascher; 4. Louis Wolf; 5. Mozes ben Salomon; 6. Bertha Wolf-Tobias; 7. Jacob Bamberg; 8. Jozef Galitzien; 9. Jeanette Bamberg-Pop; 10. Mietje Schitseler-Gans; 11. Salomon Philip Berendsen; 12. Michael Jozef Galitzien; 13. Rogina Gans-Berendsen; 14. Sara Gans-Bendix; 15. Jacob Straus; 16. (afgebroken); 17. Izaak? Wolf; 18. (onleesbaar); 19. (afgebroken); 20. Jacob-Eva Bamberg; 21. Frieda Straus-Cronenberg; 22. Leizer Straus; 23. Johanna Straus; 24. Herz Straus; 25. Betje Straus-Themans; 26. Rachel Bamberg-Menco; 27. Carolina Straus-Leijser; 28. (afgebroken/onleesbaar).

Plattegrond van de Jodenberg, Terborg

De laatste begraafing heeft in 1933 plaatsgevonden. Omstreeks 1850 verkocht de familie Van Nagell van Wisch het terrein aan graaf Felix Jean Marie Quenten Champlos te Parijs en deze deed het kort daarop weer over aan Mr. Leonard Hendrik Willem Losecaat Vermeer, kantonrechter te Terborg. Laatstgenoemde liet de villa bouwen. Het terrein en de villa blijven tot in onze tijd in de familie. Van 1906 tot 1917 drijven moeder en dochter Dop hun Herstellingsoord 'Rozenhof' in het huis. In 2002 verkoopt de familie Kalff het geheel aan de heer A.H. Eenink. Het ligt in de bedoeling van de heer Eenink het huis en de Israëlitische Begraafplaats met dezelfde zorg te omringen als zijn voorgangers dat altijd gedaan hebben!
De villa en de Israëlitische Begraafplaats staan sinds 1999 op de Rijksmonumentenlijst.

B. De Algemene Begraafplaats aan de Silvoldseweg

In 1828 kwam een wet tot stand die het begraven in de bebouwde kom niet meer toeliet. Deswege moesten er overal in den lande nieuwe begraafplaatsen gesticht worden. De gemeente Wisch liet voor Terborg en Silvolde aan de weg van Silvolde naar Terborg - op de zogenaamde Vlasberg - een geheel nieuwe begraafplaats aanleggen. Het betreft het hoge gedeelte van het terrein, met aan de straatzijde de oprit en de siersmeedwerkpoort. Hier moeten sinds 1829 vele begravingen hebben plaatsgevonden, zij het dat het aantal zerken niet erg groot is. Waarschijnlijk konden lang niet alle families een grafteken betalen. Op het achterste gedeelte bevinden zich de grafstenen van enkele notabelen, onder andere die van Justinus Johannes Tengbergen, Rentmeester der Domeinen (Schuilenburg), overleden 14 oktober 1834. Ook bevindt zich hier de grafkelder van de familie Losecaat Vermeer. Het mooiste grafmonument - vooraan bij de toegangspoort - is dat van baron Jacob Albert Lodewijk Frederik Carel van Nagell van Wisch, geboren 17.01.1762 en overleden op 4.10.1831. De inscriptie op de ene zijde van het monument luidt: Grafkelder van den Huize Wisch.'
Op de tegenovergestelde zijde lezen we:

'Toegewyd aan J.A.L.F.C. Baron van Nagell,
Heer der Hoogheid Wisch, overleden den 4den october
1831. Zijn Leven was het Beeld van Manlijk Stille
Waarde, Kalm is zijn Doodslaap als een korte
Zomernacht, Rust zacht o dierbare Asch! Als de eeuw'ge
Morgen licht, Ontwaakt de reine Ziel boven 't stof der
Aarde.'

Omstreeks 1850 voerde de familie Van Nagell
onderhandelingen met de gemeente Wisch over eventuele
verkoop van de grafkelder en het monument aan de
gemeente. Echter zonder resultaat, waarna er rond de
grafkelder een stilte van ruim 140 jaar valt...
In 1993 richtte de gemeente Wisch zich tot de familie
Van Nagell te Gatrop bij Wezel, met de vraag of men
zich mogelijk nog als eigenaar van de grafkelder en het
monument beschouwde en, zo ja, misschien aan de kosten
van restauratie wilde bijdragen. Het Huis Gatrop
beantwoordde beide vragen ontkennend. De noodzakelijke
restauratie werd vervolgens door het Huis Wisch te
Terborg en de gemeente Wisch bekostigd.
Het grafmonument en de smeedijzeren poort staan op de
Gemeentelijke Monumentenlijst.
De Algemene Begraafplaats vormt een harmonisch geheel
met de volgende drie.

C. De Rooms Katholieke Begraafplaats aan de Silvoldseweg

De rooms-katholieken kregen in 1829 de beschikking over
een gedeelte van de Algemene Begraafplaats, welk deel
op 30 april 1833 officieel gewijd werd. We spreken dan
over het hoge gedeelte, waar zich ook het oude
baarhuisje bevindt. In 1891 werd de St.
Georgiusparochie te Terborg eigenaar van dit deel van
de begraafplaats en in 1892 en 1927 kocht het
kerkbestuur nog weer enkele stukken grond bij. Op het
oude gedeelte zijn de laatste jaren al weer heel wat
historische grafmonumenten geruimd. Helaas! Helaas!

D. De Hervormde Begraafplaats aan de Silvoldseweg

In 1891 stichtte de Nederlands Hervormde Gemeente van Terborg aan de zuidkant van de Algemene Begraafplaats een eigen begraafplaats. Deze begraafplaats wordt gekenmerkt door de prachtige aanleg met o.a. een rotonde in het midden. We treffen er de graven en grafmonumenten aan van de predikanten A. Stramrood, J.C. Knuttel en W. van Dam en die van de candidaat-notaris Thobias Johannes Willem van Everdingen en de schrijver Gerrit Velderman. Een gecombineerd grafmonument herinnert ons aan Jonkheer Wigbold Albert Willem van Schuijlenburch van Wisch, overleden 19-11-1945, en zijn zoon Richard Fredrich August Arthur Wilhelm Ludwig van Schuijlenburch van Wisch, overleden 12-10-1944. De laatste verloor het leven bij een beschieting van het Huis Wisch in het laatste oorlogsjaar..

Het kerkbestuur slaagt er bijzonder goed in de begraafplaats in zeer goede staat te houden!
De smeedijzeren poort aan de zijde van de Silvoldseweg staat op de Gemeentelijke Monumentenlijst.

E. De Israëlitische Begraafplaats aan de Silvoldseweg

De tweede Israëlitische Begraafplaats aan de Silvoldseweg bevindt zich - door een zandweg gescheiden - aan de zuidzijde van de Hervormde Begraafplaats en dateert uit het jaar 1929.

Aan de Silvoldseweg bevindt zich een mooie smeedijzeren toegangspoort met Davidsterren.

Midden op de begraafplaats staat het baarhuisje. In de voorgevel hiervan zijn twee gedenksteden aangebracht. Deze stenen zijn afkomstig van de verlorengedane synagoge aan de Silvoldseweg.

De toegangspoort en het baarhuisje staan op de Gemeentelijke Monumentenlijst.

Op het achterste gedeelte van de begraafplaats hebben 22 begravingen plaatsgevonden en treffen we 20 zerken aan. Het voorste gedeelte van de dodenakker is helemaal leeg, oorzaak: zie het Herinneringsmonument...

Voor op de begraafplaats bevindt zich het Herinneringsmonument ter nagedachtenis aan de tijdens de Tweede Wereldoorlog omgekomen leden van de Israëlitische Gemeente in de Gemeente Wisch.

We lezen de namen van:

A. Straus; J. Straus-Levy; H.J. Straus; J.I. Mestritz; A. Mestritz-Wolf; L. Wolf; J. Wolf-Schwarz; Godfried Wolf; R. Wolf; E. Wolf; S. Sternfeld; S. Sternfeld-Hes; S. Levy; J. Wolf; H. Wolf-de Winter; A. Wolf; M. Jungblut; F. Jungblut-Wolf; A. Spier; I. Berendsen; E. Berendsen; L. Levy; L. Cüssel; W. Rosenbaum.

Het monument is een herinnering in steen aan het onbegrijpelijke en onbeschrijfelijke drama dat zich ruim 60 jaar geleden onder ons heeft afgespeeld...

Bronnen:

- Hans Kooger: *'Het Oude Volk. Kroniek van Joods leven in de Achterhoek, Liemers en het grensgebied'*, Doetinchem, 2001.
- F.K.M. van Blaricum: *'Zes eeuwen Terborg. Geschiedenis van de parochie van de H. Georgius (St. Joris) te Terborg, opgericht 14 mei 1382'*, Terborg, 1979.
- Gemeentelijke Monumentenlijst, Wisch, 1989 en volgende jaren.
- Ingrid Jacobs: *'Monumentengids Wisch'*, Utrecht, 2003.
- W.H. Neevel: *'Lofzang in stilheid, een Joodse begraafplaats. De Jodenberg in de tuin van de villa Silvoldseweg 17 Terborg' in het Contactorgaan ADW van augustus 2004.*
- B.J. Dorrestijn: *'Silvoldseweg 17 Terborg: Villa en Begraafplaats' in het Contactorgaan ADW van augustus 1999.*
- B.J. Dorrestijn: *'Steen en been van baron Jaques van Nagell van Wisch', in het Contactorgaan ADW van augustus 1994.*

De kip en de haan.

Een dame en heer van deftige stand,
brachten een bezoek bij een boer op 't land.
Ze gingen naar de velden, waar de oogst stond te prijken,
en ook de paarden, varkens en koeien bekijken.
Ook de gebouwen, alles zo sterk en zo hecht,
en kwamen tot slot bij het pluimvee terecht.
Een statige haan en een dertigtal kippen,
't was een prachtig gezicht, volgens stadse begrippen.
Maar toen ineens zo voor een ieders gezicht,
kweet zich die haan van zijn manlijke plicht,
mevrouw stond te kijken met al haar verstand,
zoiets zag je toch alleen maar op 't platteland.
Ze zei tot de boer: "Zeg boer, als ik u eens vragen mag,
doet zo'n haan dat nu elke dag?
Wat zeg i'j mevrouw, wat zeg i'j mien noe?
zo geet 't er wel dartig keer daags hier naor toe!...
Ja, ja, mevrouw dartig keer daags en dat elke dag,
't is de liefde allenig, die gif um die krach,
anders snap ik tenminste niet hoe of 't kan.
en mevrouw zei tot haar ega, dertig keer, hoor je man?
Meneer kromp ineem, als een hond die men slaat,
en keek even verschrikt naar mevrouw haar gelaat.
waarop immers zo duidelijk stond te lezen,
dat die haan hem tot voorbeeld kon wezen.
Maar plots herstelt meneer zich van zijn schrik,
er komt zelfs een vrolijke trek in zijn blik,
En hij zegt tot de boer: "Zeg boer, u hebt ons daar
zoëven verteld van die haan,
en ons ja werkelijk verwonderd doen staan.
Dat van die kippenliefde, zo mooi voor ons stadse begrip,
maar neemt hij nou steeds diezelfde kip?
"Dezelfde kippe, meneer, hoe kom i'j d'r bi'j,
he'j hef d'r dertig, zien keuze is vri'j.
O, asse 's morgens uut 't hok kump, dan heffe 't zo druk,
wie dan 't dichtste in de buurte is, hef 't eerste geluk.
Nee, wat dat angeet, dan nemt een haan 't niet zo now,
en meneer zei tot zijn ega, hoor je dat ook vrouw !??

Mededelingen

Speciaal voor de leden zijn er nog enkele exemplaren te koop van 'Een Silvolde's Dagboek over het laatste oorlogsjaar' geschreven door Henri de Grood. Deze zijn te bestellen of af te halen bij het secretariaat.

Als er eind mei 2005 nog enkele zijn worden ze verkocht via de boekhandel 'de Paperclip'.

Er zijn nog te koop 2 exemplaren van de kadastrale atlas Gelderland 1832 uitgave Wisch / Varsseveld. Informatie bij Eric Kunst tel. 0315-327063 of email eric.kunst@chello.nl

Op 8 juni is ons zomeravondevenement. Een hoofdstuk in deze uitgave is hieraan gewijd, zie tevens de bijlage bij deze uitgave.

Kijk regelmatig op de website van Old Sillevold onder 'activiteiten' voor het laatste nieuws over onze bijeenkomsten. Onder het hoofdstuk 'links' vindt u allerlei links naar het interesse-gebied van onze vereniging.

De Open Monumenten Dag is dit jaar op 10 september. Het thema is 'Religie'. Silvolde is er dit jaar zeer bij betrokken, dit naar aanleiding van het 150-jarig bestaan van de Mauritiusparochie. De diverse weekbladen zullen hieraan t.z.t uitgebreid op in gaan.

Wilt u snel op de hoogte gehouden worden van tal van zaken bij de heemkundige vereniging stuur dan uw emailadres naar info@oldsillevold.nl zodat wij u aan de mailinglijst kunnen toevoegen.

AUTOBEDRIJF MAZDA TE KAAT
AUTOMOBIELBEDRIJF TEN HAVE
BOUWBEDRIJF LANKVELD
CVB BANK SILVOLDE
HECOSYS COMPUTERS
INSTROMET
JAARTSVELD WEGENBOUW BV
LOVINK TERBORG
MAURITS HEEBINK TUINBEHEER
NOTARISKANTOOR MUIJSERS
PAUL KLOMBERG ASSURANTIËN
RABOBANK GAANDEREN - SILVOLDE
RIJNLANDHAVEN MAKELAARDIJ
WINKELHORST LEDERMODE